

Tisková zpráva, 29. dubna 2025

Srovnání platů a mezd: Na potřeby kvalifikovaných zaměstnanců stát připravený není

Nová studie think-tanku IDEA nabízí první srovnání platů veřejného sektoru a mezd sektoru soukromého v České republice. Jedním z hlavních zjištění je, že relace platů vůči mzdám s růstem kvalifikačních požadavků práce klesá a v řadě nejvyšších pozic veřejného sektoru jsou relativní platy velmi nízké, obzvláště v Praze. Studie rovněž ukazuje, že veřejný sektor systematicky nereaguje na mzdovou konkurenci sektoru soukromého a vystavuje se tak riziku ztráty kvalifikovaných zaměstnanců. Studie zdůrazňuje, že kvalitní srovnávání platů a mezd je nezbytné pro efektivní fungování státní správy. Platová politika veřejného sektoru musí kvalitní zaměstnance udržet, ale i přilákat. Současná struktura platů vůči mzdám je takovém stavu zatím vzdálená.

Otázka, zda jsou státem placení zaměstnanci přepláceni nebo naopak, je stále častějším tématem veřejných diskusí. Nová studie IDEA ukazuje, že na ni není jednoznačná odpověď, byť to je pro efektivní fungování státu poměrně zásadní.

Zjištění studie nicméně potvrzují, že vysoce kvalifikovanou práci platí veřejný sektor méně než sektor soukromý a že tento problém je výrazný především v Praze, kde sídlí většina veřejných institucí klíčových pro dobré fungování státu.

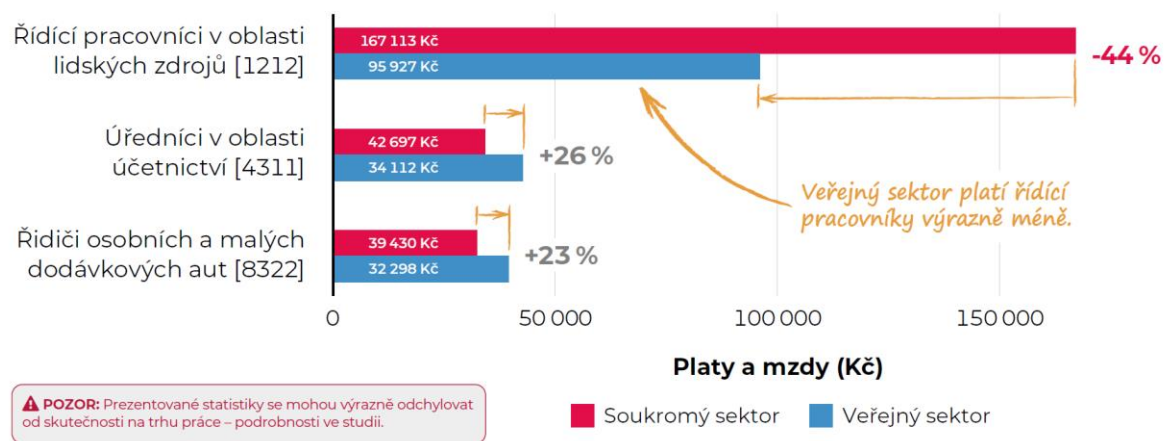
Ve srovnatelných segmentech zaměstnanosti veřejné sféry v Praze je v řadě kvalifikačně nejnáročnějších zaměstnání práce odměňována o téměř 50 % méně než ve sféře soukromé (například *Řídící pracovníci v oblasti financí*, *Řídící pracovníci v oblasti lidských zdrojů*, *Systémoví analytici a Administrátoři, správci počítačových sítí*).

To, že u vysoce kvalifikovaných zaměstnání (např. řídící pracovníci nebo profesionálové) mzdy soukromého sektoru výrazně převyšují platy sektoru veřejného pak do velké míry platí v celé republice.

Ve veřejném sektoru naopak napříč regiony často platy převyšují mzdy u středně a méně kvalifikovaných zaměstnání (např. uklízeči nebo administrativní pracovníci).

Z obsáhlé analýzy IDEA dále vyplývá, že poměr platů a mezd se v různých segmentech zaměstnanosti pohybuje ve velmi širokém rozsahu 50 % až 150 %, obvykle ale kolem 110 %. Výrazné rozdíly lze sledovat i v rámci stejných zaměstnání napříč různými segmenty zaměstnanosti danými regionem, vzděláním, věkem a pohlavím zaměstnanců.

Veřejný sektor platí vysoce kvalifikovanou práci hůře než sektor soukromý

Platy řady vysoce kvalifikovaných zaměstnanců veřejného sektoru v Praze jsou oproti mzdám sektoru soukromého téměř poloviční

Důležitá jsou zjištění studie pro Prahu. Ve srovnatelných zaměstnáních (se srovnatelným obsahem práce a po zohlednění věku, pohlaví, vzdělání, regionu) a bez ohledu na existenci přímého překryvu mezi sférou platovou a mzdovou je platová prémie za práci v Praze zhruba 4 500 Kč. V segmentech s překryvem do mzdové sféry je tato prémie 4 900 Kč. Ve srovnatelných zaměstnáních mzdové sféry je ale prémie za práci v Praze 9 500 Kč, tj. cca dvojnásobná než v platové sféře. Ve dvou kvalifikačně nejvyšších třídách zaměstnání (ISCO 1 a 2) je pak platová prémie za Prahu cca 3 100 Kč, na překryvu se mzdovou sférou cca 13

tisíc Kč, tj. významně více. V soukromém mzdovém sektoru je ale tato prémie diametrálně vyšší, 27 tisíc Kč.

Veřejný platový sektor tedy práci řady nejvíce kvalifikovaných zaměstnanců v Praze odměňuje cca polovičně oproti sektoru mzdovému.

Relativní rozdíly mezi veřejným a soukromým sektorem jsou patrnější v Praze

Ministerstva rekrutují své klíčové úředníky v Praze, kde jsou platy relativně nízké.

Rozdíl platů veřejného sektoru oproti mzdám soukromého sektoru (v % mezd)
(pozitivní – stát platí více, **negativní** – stát platí méně)

Vybraná zaměstnání	Praha	Zbytek republiky	Minimum a maximum	
1 Řídící pracovníci Řídící pracovníci v oblasti financí [1211]	-46 %	-28 %	-54 %	-19 %
3 Techničtí a odborní pracovníci Odborní pracovníci v oblasti účetnictví [3313]	-11 %	+2 %	-30 %	+30 %
4 Úředníci Úředníci v oblasti účetnictví [4311]	+13 %	+28 %	0 %	+58 %
8 Obsluha strojů a zařízení Řidiči nákladních automobilů, tahačů [8332]	+8 %	+18 %	-3 %	+32 %

Z analýzy vyplývá, že platová sféra odlišuje odměňování pro jinak srovnatelné zaměstnance napříč regiony, ale ne tak výrazně, jak to činí sféra mzdová. A tato platová regionální diferenciaci nereaguje na potřebu konkurovat sféře mzdové, obzvláště v Praze, což je pro platovou sféru v některých zaměstnáních klíčový trh práce. Výrazně to omezuje možnosti získávat kvalitní zaměstnance pro vysoce kvalifikovanou práci ve veřejných institucích sídlících většinou v Praze.

Podrobnější analýzy dále ukázaly, že platová sféra výší platů systematicky nereaguje na existenci konkurence ve sféře mzdové. To naznačuje, že platová sféra nereaguje na potřebu přitahovat pracující vyšším platem tam, kde je vystavena konkurenci sféry mzdové.

Studie upozorňuje, že v některých zaměstnáních, jako jsou např. správci IT nebo kuchaři, může být srovnání výrazně zkresleno jinými formami odměňování v soukromém sektoru, jako je částečná výplata „na ruku“ nebo zaměstnávání zastřenou formou „švarc–systémem“. Poměrně specifické poměry platů a mezd vykazuje oblast zdravotnictví a sociální péče, která má zastoupení jak ve veřejné, tak v soukromé sféře.

Metodologické výzvy, úskalí a doporučení pro stát

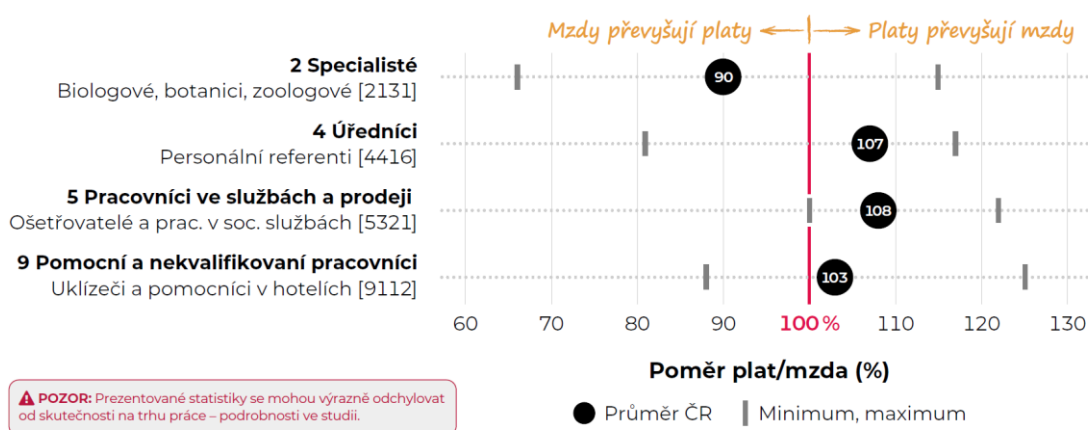
Studie porovnává srovnatelné segmenty trhu práce – srovnatelné zaměstnance ve srovnatelných zaměstnáních a diskutuje, proč je při srovnávání platů a mezd důležité srovnávat 'jablka s jablky' a jaká další data a analýzy jsou k těmto srovnáním potřebná.

Analýza konfrontuje dva teoretické principy tvorby platové struktury: **(i)** princip "stejný plat za stejnou práci" a **(ii)** princip "výše platu slouží k efektivnímu zajišťování veřejných služeb". Empirická zjištění studie ukazují, že realita českého trhu neodpovídá ani jednomu z nich. Platy veřejné sféry nejsou podobné ani u srovnatelných zaměstnání, a zároveň málo korelují s výší mezd soukromého sektoru v daných regionech. Pozorovaná heterogenita v datech je však způsobena i výskytem alternativních forem odměňování práce v soukromém sektoru, kterou existující statistiky nezachycují.

„Nestačí naivně porovnat průměrné platy a mzdy v daném zaměstnání, natož bez ohledu na něj. Věrohodné srovnání musí zohlednit i podobnou náplň práce a brát v úvahu i region, věk, vzdělání a pohlaví. Jinak porovnáváme jablka s hruškami,“ uvádí jeden z autorů studie Štěpán Jurajda.

Empirická analýza je založena na dnes jediném použitelném zdroji dat, a to na šetření *Informačního systému o průměrných výdělcích (ISPV)*. Analýza vychází nejen z detailní identifikace srovnatelných zaměstnání, ale zohledňuje také různé faktory srovnatelnost segmentů trhu platové a mzdové sféry.

Poměr plat/mzda se liší napříč segmenty zaměstnanosti podle věku, vzdělání, ...

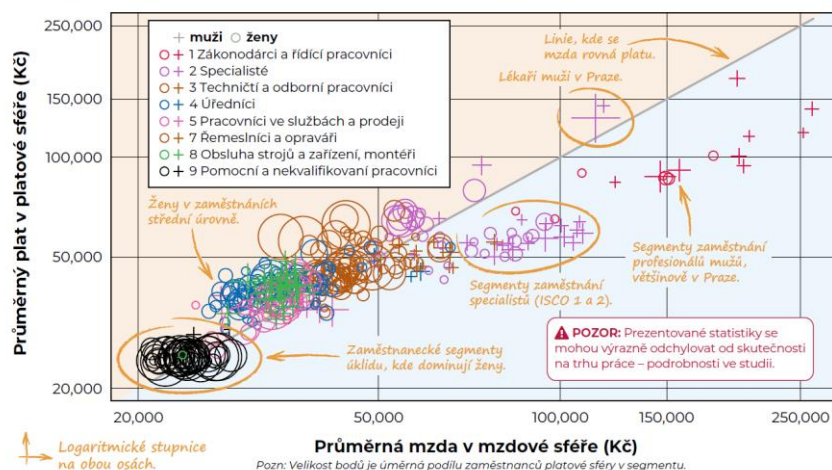

Odměňování ve veřejném sektoru (platová sféra) jako např. účetních a úředníků, je výrazně regulováno prostřednictvím tarifů. V soukromém sektoru

(mzdová sféra), kde převažují soukromí zaměstnavatelé, je odměňování daleko volnější. Studie upozorňuje, že věrohodné srovnání platů a mezd je komplikovanější, než se na první pohled zdá, a to nejen z hlediska dostupnosti dat a metodologické náročnosti, ale i z hlediska reality na trhu práce.

Srovnání průměrných platů veřejného a mezd soukromého sektoru

(ve srovnatelných segmentech zaměstnanosti podle pohlaví a první úrovně klasifikace ISCO)

Studie dokumentuje důležitou skutečnost, že statisticky věrohodně lze porovnávat platy se mzdami ve srovnatelných segmentech zaměstnanosti v případě pouze zhruba sedminy zaměstnanců platové sféry. Je to dáno tím, že práce mnoha zaměstnanců platové sféry nemá ve mzdové sféře z různých důvodů srovnání. Mnohá zaměstnání totiž nemají srovnatelný obsah vykonávané práce nebo k jejich věrohodnému statistickému porovnání chybí dostatek dat. Často také není srovnání možné z důvodů zákonného zajištění anonymity dat vykazujících ekonomických subjektů.

Pro věrohodnější srovnání platů a mezd se doporučuje

- Zlepšovat rozsah a hlavně kvalitu dat v Informačním systému o průměrných výdělcích (ISPV). V rámci něj sledovat obor dosaženého vzdělání v obou sektorech a provádět ad-hoc šetření ohledně výše a rozsahu alternativních forem odměňování v různých profesích mzdového sektoru.
- Zohledňovat hůře postižitelné faktory srovnání obou sektorů, jako je například stabilita zaměstnání (veřejný sektor) vs. flexibilita a vyšší potenciál budoucích výdělků (soukromý sektor).
- Využívat individuální administrativní data České správy sociálního zabezpečení k identifikaci frekvence přechodů zaměstnanců mezi platovým a mzdovým sektorem a rozdíly v odměňování, které se těchto přechodů týkají. To by

pomohlo odhadnout míru vzájemné konkurence obou sektorů v různých segmentech zaměstnanosti.

Celý text studie k dispozici [zde](#).

Kontakt na autory studie:

Pavla Bolková, bolikova@trexima.cz

Pavla Doleželová, dolezelova@trexima.cz

Štěpán Jurajda, stepan.jurajda@cerge-ei.cz, +420 - 224 005 136

Pavel Mrázek, mrazek@trexima.cz

Daniel Münich, daniel.munich@cerge-ei.cz, +420 - 224 005 175

Administrativní kontakt pro média:

Eva Peňázová, eva.penazova@cerge-ei.cz, +420 - 602 698 440

IDEA při CERGE-EI, Politických vězňů 7, Praha 1, idea@cerge-ei.cz

Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) při Ekonomickém ústavu AV ČR, v. v. i. je nezávislý akademický think-tank zaměřující se na analýzy, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik. Doporučení IDEA vychází z analýz založených na faktech, datech, jejich nestranné interpretaci a moderní ekonomické teorii. IDEA je projektem Ekonomického ústavu Akademie věd České republiky, který spolu s Centrem pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy (CERGE) tvoří společné akademické pracoviště CERGE-EI.

**Akademie věd
České republiky**